

RAPrezentáció

Tartalom

1. Bevezetés.....	3
1.1 Rapnyelvcsalád.....	4
2. A nyelv útjai.....	5
2.1 Mondhatjuk?.....	5
2.2 Nyelvi konstrukciók.....	7
2.3 Rapoetica.....	18
3. Tanulságok és tanítások	32
4. Összegzés	36
5. Irodalom	37
6. Mellékletek.....	i

1. Bevezetés

„A dolgoknak azokat az aspektusait, amelyek a legfontosabbak számunkra, egyszerűségük és mindennapiságuk rejti el előlünk. (Nem lehet észrevenni – mivel folyton szem előtt van.) Kutatásának tulajdonképpeni alapjai egyáltalán nem tűnnek fel az embernek. Ha csak *ez* nem tűnt fel egyszer neki. – És ez azt jelenti: az nem ötlük a szemünkbe, ami, ha egyszer észrevettük, a legszembeötlőbb és a legerősebb.”

Wittgenstein*

WITTGENSTEIN gondolatainak nyomán elindulva felmerül a kérdés, hogy mi lehet az ember számára a legfontosabb és ezért a legkevésbé szembetűnő. Magánál WITTGENSTEINNél, kései munkásságában, nyelvfilozófiai vizsgálódásai (1953/1998) kapcsán merült fel a gondolat, így a választ célszerű lehet ebből kiindulva keresni. Hiszen nyelvünk sajátosan emberi, kultúránk alapkőve, megismerésünk egyik elsődleges formája. Mindennapjaink szerves része a rajta keresztül megvalósuló kapcsolatteremtéssel, gondolatainknak vele való közvetítésével. Ember és nyelve oly szorosan összefonódik, hogy szinte már elképzelhetetlen nélküle. Ebben a helyzetben a nyelvről való objektív ismeretszerzés problémássá válik, s ezt mutatja az ismeretek átadása is. Az alsó- és középszintű magyar nyelv- és irodalomoktatás nehézségei a nyelvet inkább eltávolítják a diákoktól, mintsem közelebb hoznák azt. Dolgozatom célja, hogy az emberi életben betöltött jelentősége miatt kiemelt fontosságú jelenséget, a nyelvet olyan oldaláról mutassam be, mely képes ezt a távolságot csökkenteni.

Ehhez két olyan szövegtípust választottam, melyek elsőre távolinak tűnnek egymástól. Egyrészt olyan lírai szövegeket használok fel, amelyek az irodalomoktatás kánonjának részét képezik, másrészt a hazai szubkultúrában jelen lévő rapszövegeket. Előbbiek a nyelvi minőség mércéjeként azonosítva jelennek meg a közgondolkodásban, s így azonban mint a nyelviség egy magasabb szintje egyfajta távolságtartó magatartást válthatnak ki. Míg a rapszövegek szleng nyelvváltozatra épülve a nyelvi hanyagság képzetét keltik a komoly művészi értékkel szemben. A nyelvi produktumok e két típusának rokonítását, olyan nyelvi jegyek alapján szeretném megtenni, melyek inherensek a nyelvben, ezáltal hozzájárulhatnak

* 1953/1998: 83.

egy árnyaltabb kép kialakításához a lírai és a rapszövegek vonatkozásában, ami elvezethet a nyelvről való gondolkodás adekvátabb útjaihoz.

1.1 Rapnyelvcsalád

A rokonítás módszeréhez a wittgensteini „családi hasonlóság” fogalom a kulcs. Eszerint egy család összetartozását nem az mutatja, hogy van olyan jegy, mely a család minden tagjánál megjelenik, hanem hogy vannak olyan jegyek, melyek több tagnál is előfordulnak.

Ahogy WITTGENSTEIN írja: „Vizsgáld meg például egyszer azokat a folyamatokat, amelyeket »játékok«-nak nevezünk. A táblajátékokra, kártyajátékokra, labdajátékokra, küzdősportokra stb. gondolok. Mi a közös mindezekben? [...] Minden játék *'szórakoztató'*? Hasonlítsd össze a sakkot a malommal. Vagy talán mindenütt van nyereség és veszteség, és mindenütt versengenek a játékosok? Gondolj a pasziánszokra. A labdajátékokban van nyereség és veszteség; de ha egy gyermek a labdát a falnak dobja majd ismét elkapja, akkor eltűnik ez a vonás. Nézd meg, hogy milyen szerepet játszik az ügyesség és a szerencse. És milyen más az ügyesség a sakkban és a teniszben. S gondolj most a körjátékokra: itt megvan a szórakozás eleme, viszont mennyi más jellegzetes vonás eltűnt! És így mehetünk végig a játékok sok-sok más csoportján, s láthatjuk, amint hasonlóságok tűnnek fel és el” (1953/1998: 57–58).

Ha nyelvi alkotásokat vizsgálunk ilyen szempontból, akkor a nyelv feltűnését érdemes alapul venni a közös vonások megtalálásához. Merthogy a közvetlen, a lényegi kapcsolatot az elsődleges forma fogja szolgáltatni. Az a forma, mely a nyelv esetében először kialakult, a szóbeli forma, mely így a hangzósságot és a társas kapcsolatok, viszonyok kialakítását foglalja magában. Mindezek természetesen nem csak az ember nyelvének sajátjai, az élővilág számos helyén találkozhatunk hangjelzésekkel, a hangadással történő kapcsolattartással. Ám komplexitása, a változatosság tekintetében, a rekombináció, a változtatás alkalmazásában mégis egyedülálló az ember által létrehozott nyelv. Ezt egyrészt az evolúciós fejlődés során végbemenő anatómiai változások tették lehetővé, másrészt az ezekkel összefüggő kognitív képességek (DONALD 2001: 47–48).

Más szóval antropológiai állandókkal összefüggésben alakul nyelvünk; a következőkben ezt a kapcsolatot szeretném bemutatni. Ezzel szeretnék rávilágítani arra, hogy nyelvünkben mi magunk jelenünk meg, a nyelv sajátosságait az azt létrehozó emberi természet sajátosságai alakítják ki. E jegyeket ezért magán viseli minden nyelvi képződmény,

mivel azokat emberek hozzák létre (SZILÁGYI N. 1996: 8, 100–103, 2000: 126). Ezáltal válhat az ember számára elérhetővé nyelve.

2. A nyelv útjai

2.1 Mondhatjuk?

A nyelv akusztikai természetét az ember hangképző szerveinek fejlődésével nyerhette el. Ezek nem mások, mint a gége, a szájüreg, a nyelv, a száj és az arcizom finommotorikus hangolását végző agyi pályák, a szabályzással hosszabb kilégzésre lehetőséget nyújtó tüdő, illetve a lentebb elhelyezkedő gégével keletkező hosszabb hangcsatorna. Ezek lehetővé tették a hang kommunikációban való felhasználását, a hang tulajdonságait – úgymint a hangszín, az időtartam, a hangsúly és az intonáció – kihasználva (CRYSTAL 1998: 163–179).

A versek kapcsán a hangzós jelleg ma már korántsem olyan egyértelmű, mint a zenei alappal együtt elhangzó rapszövegek esetében. Ennek oka, hogy a költemények nagy része írott formában készül, és befogadásuk is elsődlegesen vizuálisan, olvasva történik. Azonban épp a fent említett hangtulajdonságokra alapozó versritmus és rímelés és a rájuk épülő verselési formák, melyek csak kimondás útján érik el hatásukat. Ezek pedig tagadhatatlanul a líraság meghatározó tényezői (TAMÁS 1994: 286–299). Így például Petőfi Sándor *A természet vadvirága* című költeménye – melyről még a későbbiekben is szó esik – ütemhangsúlyos verselésének köszönhetően interpretálhatóvá vált egy rapzenei alapra. Az így született szám élvezetes *flow*-val rendelkezik, vagyis a szöveg és a zene akusztikai jegyei összhangban vannak (Rapnyelv). Ennek elérése érdekében a rapperek a hangsúlyviszonyokkal is játszanak, úgy, hogy például a magyar nyelvre jellemző első szótagi hangsúlyt áthelyezik. Az, hogy a rapperek egy ilyen általános nyelvi szabályon is változtatnak, mutatja, hogy a gördülékeny *flow* mennyire fontos a rap világában. Ennek jelentőségét akkor érthetjük meg, ha gyökeresebben szemügyre vesszük a rap műfajának megszületését és a hagyományt, melybe ágyazódik.

Ehhez térben és időben ugranunk kell, méghozzá a múlt századi New Yorkba, annak is egészen pontosan az északi részébe, Bronxba. A városrész az 1950-es évekig különböző nációnál, rendezett körülmények között élő, főként munkásosztálybeli közösségeknek adott otthont. Ez a helyzet változott meg egy Manhattant körülvéő autópályarendszer kivitelezésével. Ugyanis az út egy szakasza – mely a *Cross Bronx Expressway* nevet viseli – keresztülhaladt Bronxon, így több mint hatvanezer otthon ledózerolásával járt a megépítése.

Új lakásokat a húsz-huszonöt emeletes toronyházak szolgáltatottak, viszont a munkahelyeket addig biztosító gyárosok elhagyták a térséget. Ennek következtében Bronxban állandóvá vált a munkanélküliség, és a pénzforrást a háztulajdonosok és biztosítótársaságok közös vállalkozásaként a pusztuló házak felgyújtása jelentette. Az életkörülmények drasztikus romlása magával hozta az agresszióval fellépő bandák uralmát, a bűnözés általános elterjedését. Mindezekkel szemben a fiatalok számára alternatívaként alakult ki a hetvenes években a hiphopkultúra.

Az utcai festészetet (*graffiti*), táncot (*breaket*) és zenét (*hiphopot*) is magában foglaló stílus kezdetben kisebb közösségi összejövetelek keretében bontakozott ki. Ezeken a fiatalok gyakorolták a breaktáncot, melyhez a zenét a DJ-k (*Disc Jockey*-k) szolgáltatották. A zenéért felelős lemezlovasok két lejátszót használtak, hogy két különböző számot egymással variálva új hangzást teremtsenek, illetve hogy egy számból részeket emelhessenek ki. Tették ezt különös tekintettel a ritmuskiallásokra, vagyis a zene azon részére, ahol csak a dob üteme emelkedik ki. Később ezt a hangokat jellegzetesen eltorzító *scratchelés* technikájával egészítették ki. A DJ-k mellett hamarosan megjelentek az MC-k (*Master of Ceremony*-k), akik először egy-egy soros, majd később egyre bővülő rímes szövegekkel szórakoztatták a közönséget. Tevékenységükből nőtte ki magát a rap művészete.

Maga a *rap* elnevezés 'társalgás, duma, fricska' jelentésű, mely utal a kialakulás körülményeire, mikor is a rapperek a ritmuskiallások alatt rögtönzött rímes előadásokkal mérkőztek meg egymással (SHUSTERMAN 2003: 369–427, DRÁVAI 2004: 77–8, Hiphop, Rapnyelv, Wiki a, Wiki b). Mindebből kitűnik, hogy a rap alapja az improvizációs, élőszóbeli, hangzós formára épül. Ez a műfajt megalkotó afroamerikai közösség kultúrájára vezethető vissza. Ha elindulunk ezen a vonalon, akkor eljuthatunk egyrészt a szintén improvizáción alapuló jazzhez és a hozzá kötődő, a szótagokat gyorsan, szaggatottan összefűző halandzaénekhez, a *scat*-hez (Wiki c).

Ennél is közvetlenebb a kapcsolat a zenés jamaicai *sound system*-ek világával és az ottani DJ-k, MC-k zenére illő ritmusos *toasting*-jával, mely a közönség hangulatának felfokozását szolgálta. Ez utóbbi összefüggésbe hozható azzal az élőszóban keletkezett és terjedt *toast* műfajjal, mely epikus versformában az alvilág hőseinek életét magasztalta, hasonlóan a magyar betyárballadákhöz (Rapnyelv). A toast műfaja pedig egészen a nyugat-afrikai *griot* énekmondók tevékenységéig vezethető vissza. A griot-k elsősorban dicsőítő énekeket adtak elő ritmushangszerek kíséretében, továbbá számon tartották és megörökítették a közösség fontosabb eseményeit. A rappel való kapcsolatát a ritmikus zenei alapra rögtönzött kántálásszerű éneklés, szövegközpontú, a humor eszközével is élő, közösségi keretben zajló

előadásmódja mutatja (SHUSTERMAN 2003: 369–427, DRÁVAI 2004: 77, Rapnyelv). Ha pedig tovább megyünk, akkor párhuzam vonható a griot-k és a magyar históriás énekszerzők, az angol bárdok vagy a görög aoidoszok és rapszódoszok között (ASSMAN 2004: 57, ONG 2010, Rapnyelv). Mindent összevetve egy olyan hagyományhoz érkezünk, mely az irodalom legősibb, kezdeti formája, az orális kultúra.

2.2 Nyelvi konstrukciók

Mind az orális irodalom, mind a rap jellemzője az „itt és most” típusú alkotási mód, mely a mű tulajdonképpeni megalkotásának szűk időkeretét szab. Így az idő rövidsége szükségszerűvé teszi az előre rögzített nyelvi formulák használatát. Ezek már meglévő elemekből létrehozott variációs konstrukciókként értelmezhetőek. A konstrukció alapját pedig a nyelvi elemek hangzásbeli vagy jelentésbeli kapcsolata adja.

Ilyenekkel már a homéroszi művekben is találkozhatunk, úgymint a szereplőkhöz társuló állandó jelzők vagy az ún. homéroszi hasonlatok. Utóbbiakban egy személy például egy állatnak felel meg, majd az állat jellemzése révén kapunk képet magáról a szereplőről, ezzel egy visszatérő formát alkalmazva a jellemábrázolásra. Az irodalom évezredes alakulása során mindebből a retorikai alakzatok és szóképek kiterjedt rendszere jött létre. E rendszer jelen van a lírai szövegekben éppúgy, mint a rapszövegekben (SHUSTERMAN 2003: 369–427). A következőkben erről, azaz a rap retorikai-stilisztikai eszközökben¹ való gazdagságáról szeretnék áttekintést nyújtani, konkrét szövegpéldákon² keresztül.

Mínthogy az élőszóbeli alkotást a fizikális jelenlevőség közvetlensége jellemzi, úgy ez a közvetlenség jelenik meg az alkotásra történő reflexióban azzal, hogy a nyelv, a nyelviség elvont fogalma élővé, kézzel foghatóvá válik. Így a Fhészek *Gyzsedájájaj* című számában a nyelvi anyag folyékonnyá válva terjed („*Hé, a vészkürtöm szó’, és hogy mé’ tűröm jó’, mer’ az én **dumám folyik ki a beatszóróbó**’*”) a metaforikus képben, melyben az apokopé, azaz a szövegek elhagyása is megfigyelhető egyúttal. E folyékonysággal ellentétesen szilárdulnak meg Antal Steve sorai a láncra verés mozzanatával, ami által már össze is lehet őket fűzni mint a láncszemeket, majd egészüket összefogni („*A **láncra vert soraimat egymásba fűzöm**,/ A falkámat űzöm át a tűzön,/ A **magyar rap nyelvét hátratűzöm**, a sarkára*”). Az életre keltett nyelv azonban olyannyira autonóm, hogy nem lehet ilyen korlátok közé szorítani, önállósodva

¹ A dolgozatban a retorikai-stilisztikai terminusokat SZABÓ G.–SZÖRÉNYI (1997) alapján használom.

² A közölt szövegek forrásai: <http://www.zeneszoveg.hu/>, illetve saját lejegyzés alapján, tekintettel a műfaj szóbeli jellegéből adódó írott forma hiányára. A felhasznált szövegek címjegyzékét az 1. számú melléklet tartalmazza.

akár még a létrehozója ellen is fordulhat, derül ki Antal Steve *Ez vagyok* című számából: „**Megcsalt a művészet, áruló lett minden vers**”. Ez egészen odáig terjedhet, hogy a rap képessé válik halált hozva a lét megszüntetésére, ahogyan Antal Steve és Tirpa közös számában a vég és a rap párhuzamba állítása bizonyítja: „**Mikor a vég letegez, a rap az égre szegez / Mér’ beteg ez, ha az életem ez?**”. Ám azzal, hogy a halált az égre szegezés jeleníti meg, egy olyan szakrális sík vonódik be, mely az örök életet szimbolizálja, s ezt erősíti a rap és élet metaforikus megfeleltetése a következő sorral. Az élethez és a halálhoz való kötődésre további példákat is találhatunk. Az életet adó alkotást ábrázolják Antal Steve sorai: „**Terhes lett a tehetség de ezt el ne vetessék! / Ez elmebetegség! A zenebetegség!**”. Az Akkezdet Phiai formáció esetében pedig a *rózsacsokor* kifejezés utolsó tagjának áthelyezésével a rap egészére utaló *mikrofon* szinekdochéja válhat a gyász jelképévé („*Drágám, a koporsóra nem kell piros rózsza, /csak szólj muternak, legyen gondja egy csokor mikrofonra!*”).

A nyelv és a hozzá kapcsolódó jelenségek tehát fizikai jellemzőket vehetnek fel, cselekszenek, részesülnek életben és halálban, akárcsak az ember. Ezzel viszont nem pusztán olyanná válnak, mint az ember, hanem eggyé is válnak vele. Ember és nyelv határai teljesen elmosódnak és egybeolvadnak. Ezt fejezi ki az Akkezdet Phiai szövege, melyben két ember érintkezése a nyelvvel teljesülhet ki. Ez egy olyan komplex képben történik, melyben a Benedek Elek munkásságát felidéző esti mesék altatóként funkcionálnak, hogy az erre következő ébredés motívuma paronomáziával – Benedek Elek nevére játszva – keretezze az együttesség fogalmát („*Mondj egy esti mesét, mint **Benedek Elek**, / Ha benned alszom el kérdés hogy **benned-e kelek?** / Kérdés, hogy **benned-e kelek?***”). Hasonló látható Antal Stevenél, ahol a paronomáziás alakkal egyesül az emberi minőség és a nyelvi kategória („*Megbénít a gondolat a hideg **kerekesszék**,/ **Elvont gyerekeknél nem születnek kerek esszék***”). Ha tovább megyünk, akkor maga az emberi jelleg változik nyelvivé, mint arra az Akkezdet Phiai műveiben több példát is találhatunk, alliterációval („*Nem egy **MC** nem szívlevés **M & M’s-i** bája/ Hogy minden, minden: a **Mérsékletesség Matematikája**, / **Maradok mozgásban, magammal alliter’ állva***”), hasonlattal („*De most eldőlnék mind, **mint** az ékezetek*”) vagy metaforával („*A **lelked a dallam, a tested ritmus**, / Az **elme az rím, Ez zenebuddhizmus***”) megjelenítve. Így a nyelv a létezését biztosítja, mint ahogy az Akkezdetnél: „*Olyan nekem ez a **rap**, **mint** egy **életbiztosítás***”, oly módon, hogy kölcsönös kapcsolatot feltételez az élettel. Így mondja Antal Steve: „*Ez **élet stílus**, a **stílusom az élet***”.

A nyelvnek tehát szavatolnia kell a túlélést, ezért erősnek kell lennie, olyannak, amilyennel mások legyőzhetővé válhatnak. Ez mutatkozik meg Antal Steve és Siska Finuccsi, illetve az Akkezdet Phiai szövegeiben. Egyrészt hasonlat képében: „*A **sorok rimből állnak**,*

égig érnek, mint a hegyek”, „Edzett, kőkemény, mint egy Kezdet-költemény”. Másrészt homofón („Hulla sápadt arccal hullanak sárba a face-k, / Nekik T-KO a rappem, mikor rímbe lép a Fhészek”) és paronomáziás alakokkal („A csajodnál nem jött be a mese-mese-mátka, / Ez az én jégszikla olvasztó SMS-em átka”).

Ennek az erőnek, a többletnek az előállítására, például a megerősítést szolgáló különféle ismétlésekkel képes a nyelv. A következőkben ezek példáit szeretném felsorolni.

A többszortatúságot viszi színre DSP *10-10* című szerzeménye, melyet a 10-es szám folyamatos ismétlődése szervez:

„Hé 10-ből 10! Vágod az arányokat?

*10 bűnösből 4 fosik a disznóktól, 4 lelke a disznóké,
1 nem fél a tűztől se, 1 legyint rád, mint Pizskos D,
Mind a 10 megtenné, de 4 gyáva hozzá,
1-et a szükség visz rá, 5 meg fut ha vállapot lát.*

*10-ből 8 pénzért vakon megbízik a gonoszban,
2 gonoszabb, mint akiktől óvtak gyerekkorodban,
Mindig 1 a hatalom, mi 9 fölött dönthet,
De ha 9 felemelhet, akkor 9 meg is dönthet.*

*10-ből 10 próbálna változtatni a sorsán,
3 alapból képtelen, 1 épp átcsúszik a rostán,
4 megcsúszik a kockán, 2 harc nélkül adja fel,
10-ből 9 kér, ha nincs, de csak 10-ből 1 ad, ha kell.*

*Hogy a pénzt ki tegye zsebre, 10-ből 10-szer elit érdek,
Mégis az éhezőkkel lesznek az elitéltek,
10-ből 10 ember büntetlenül eljátszaná Istent,
9 elpusztítana maga körül végül mindent.*

*10 nőből nincs 1 se, aki 10 rongyból nincs meg, me’
A 10 pontos csajt is csúfolják, ha nincs melle,
5 úgy csinál mintha, 5 úgy csinál mintha nem,*

De mind vágja a nem igen és az igen itt a nem.

*10-ből 6 nagyszájú a legszendébb szűz,
De a másik 4 szerényben van a legnagyobb tűz,
Úgy is annak tepersz aki elveszi az eszed,
De 10-ből 9-et az izgat, ha szarba se vessed.*

*De a pénztől 20 nőből 10 boldog,
A maradékból 1-nek szerelem kell, 8-nak diszkó drog,
10 szerelmes nőből 1-et szeretnek csak viszont,
Mert 10-ből 8-an nem szerelmet keresnek csak viszonyt.*

*10 ezerből 5-öt tuti, hogy piára költesz,
Aztán 7-et nőre, kéne még 2, hogy törlessz,
De 10 csajból minimum 6 egyszer megcsal,
3 hűséges marad, 1-ről kiderül, hogy nem csaj.*

*10-ből 4 kirepül a fészekből, 2-t kibasznak, de maradna,
2 menne, de nem engedik, a többit eltartja az anyja,
A kölkök felének minden kívánságát lesik,
De 10-ből 5, ha kilép az életbe pofára esik.*

*10 barátból mind igaz, elhiszed, mind ezt vallja,
De a tűzben derül ki, ha 10-ből 9 cserbenhagyna,
A kapzsi ember 10-ből 10-szer hazugsággal altat el,
És 10 szeletből 10-et mindig magának rakna el.*

*10-ből 2 évet álmodsz, ebből 1 évet ébren
2-t emelt fővel töltesz, 1 évet térden,
2 évet melóba, 1 évet úton,
1 évig féled a jövőt, 1 évig rágódsz a múlton.*

*10-ből 6 műsor erőszak, 3 sima vakítás,
1 valós, de ahelyett is marad inkább az ivás,*

*Mer' 8 órából legalább 10-et ma is lehúztál,
És nem elég hogy hullá vagy, a csajod is lenulláz,
Ez full gáz.*

*Itt a 3as a skálán 10-ből 10-es!
Itt a 3as a skálán 10-ből 10-es!”*

Ugyancsak a sokféleség megjelenítője Antal Steve *Magamról beszélek* című műve, melyben a sor eleji, anaphorikus ismétlés válik központivá:

*„Van az a fajta, akinek megvan a hite és csak ez inspirálja, de ő sem hisz benne.
Van az a fajta, aki mindenre igent mond, átlagos szempontok szerint él, nem boldog.
Van az a fajta, akinek minden mindegy, nincsenek tervei, azt hiszi, mindent ismer.
Van az a fajta, aki nem mond ki semmit, emészti a tudat, minden napja csak ismétlés.
Van az a fajta, akiben nincsen gátlás, szeretne szeretni, de nem lát csak elvár.
Van az a fajta, aki csillogni akar, gyengének született, ő felad mindent.
Van az a fajta, aki bármire képes, de akármilyen éhes nem érik el a fények.
Van az a fajta, akinek minden az eszme, ő elvegyül, követ, de egyedül elpusztul.
Van az a fajta, az arrogánsfajta, harcolni akar, mégis eltűr mindent.
Van az a fajta, aki másokban hisz, nem tud önmaga lenni, nincs véleménye.
Van az a fajta, aki a hibáját nem látja, kimond mindent, de másnapra megbánja.
Van az a fajta, aki túl sokat érvel, tükkörnek beszél, nem figyel rá senki.
Van az a fajta, aki egy született játékos, körülveszi mindenki, valójában átlagos.
Van az a fajta, aki feláldoz mindent, a bűntudat hajtja, mindent megtesz másér’.
Van az a fajta, aki nem szeret dolgozni, negatív személy, nem tudja milyen alkotni.
Van az a fajta, aki másokhoz őszinte, szolgálélek, de önmagának hazudik.”*

Mások meghaladását kifejezve szerepel a *szárnyalok* a rapper egy másik alkotásában anaphorikusan, sor végén ismételve:

*„rajzok a falakon, kezek a rácson,
a város, a fények, a munka vége,
az autók az utakon, **szárnyalok**,
a vágy, az élet, sok éhes cápa,
minden mindegy, mindegy a holnap,*

*minden kell, mind egy vagyunk,
undor a fejemen, nevetek a neveken,
nem érdekel, hogy merre mentek,
kiütök bárkit, **szárnyalok**”*

A már példaként szereplő Fhészek szövegben bukkan föl fokozás, melyben az egymásra következő alakok szintén meghaladják egymást, s ezt az első helyen szereplő *lépés* mozgásképzete indítja el: „*Sötét oldal mellett **lépek, élek, félek** / Kéne egy lézerkard, hogy átszabjam a létet*” .

Többszöveg teremt a felsorolás és a halmozás alakzata is, melyet Bobafett *Multcore* című („*Gyere-gyere mi vagyunk a régi nyíregyi gyerekek! / **Dagadtak, ragadtak, kattantak, haladtak, Szakadtak, szopattak, maradtak, adtak.***”) és az Akkezdet Phiai *Szófacsar* című szerzeményében figyelhetünk meg:

*„A maximális respekt, a style-om, a mic-om,
Na, kezdjen Akkezdet, ha vágod, hogy vágom!*

*A stílus, a Nilus, a flow meg a freestyle,
A DJ, a B-Boy, az MC, a firkász,
A demo, a mixtape, a fader, az éter,
A realek, a fake-ek, a player, a hater,
A kamu, a frankó, a rajok, a csicskák,
A backstage, a vendég és VIP listák,
A lounge, a szeparé, a before, az after.
A szeku, a porta, az In-Kal, a smasszer,
A pacek, a jattos, a raj, a kanyhaló.
A tetkó, a brejku, a fux, a buffalo.
A box, a malav, a matek, a plenyó,
A báttya, a spanom, a haver, a tesó.
A bulkesz, az alváz, a kaszni, a virgács,
A luvnya, a buxa, a gádzsi, a kis gár.
A hajtós, az escort, a playmate, a hostess,
A műköröm, a piercing, a szvaró, a lasztex,
A kollagén, a botox, a szilikon, a hidrogén.*

*Az UV, a strobo, az infra, a halogén.
 A töltő, az aksi, a SIM és a PIN kód.
 A szinglik, a stricik, a frigók, a nimfók.
 A cöpi, a papír, a kóla, a spangli,
 Az eki, a csoki, a spuri, a laszti.
 A kárnál, a zsaru, a jard, a kék,
 A heka, a zseka, a kopó, a pék.
 A samesz, a vamzer, a lúzer, a spíler,
 A nepper, a gengszter, a kókler, a díler.
 A szokel, a dzsukel, a sukár, a vaker,
 A tipli, a stikli, a zsatar, a naker.
 Az APEH, az ELMŰ, a gáz meg a T-Home,
 A pecóm, a héder, az albim, a kéróm.
 A stenk, a svung, a dög, a kraft,
 A necc, a cink, a gáz, a sav.
 A jóga, a tantra, a reiki, a karma,
 A medi, az aura, a chi, meg a csakra.”*

A halmozás sajátos eseteként találkozhatunk poliszindetonnal, a kötőszavak halmozásával a Fhészek *Lekvádor* című számában: „Szájber-punkok, bankok, **meg** tankok, lantok **meg** a blantok, pontok **meg** a hangok, / Rumba **meg** a szamba, szádba **meg** a Mamba, bamba bólogat, mint a marha, / Agyamra pattan a panda **meg** a banda, sok lesz a hanta”.

Ebben többek között alliteráló alakok is szerepelnek, melyek a szavak első hangjának ismétlődésén alapulnak. Erre virtuóz példát Bobafettnél találhatunk:

*„Szomáliai szamurájok szarul állnak Suriname-ban,
 Szíriában szirénáznak, színre lépett Sandokan,
 Szicíliába' szocializmus, Szarajevóba' szar a jövő,
 Szudán szerte szadizmus, Szovjetunió szarevő*

[...]

*A csoki csiklós picás a csúcson, a csöcsös, csocsós csajoknak csá,
 A csecsenek elleni csocsó mecssen a csehek a cseleket jól csinálták,
 Nyíregyháza Liverpool, félidőben 9-0”*

Az első hangokon túl a hosszabb szóalakot ismétlő figura etymologica és polyptoton jelenségeire is szolgál példával a hazai rap műfaja. Megerősítő jelleggel tárul elénk Antal Steve mondata: „**Kérdésre kérdés, itt a válaszra válasz van**”. Illetve ugyancsak a szilárdság szimbóluma a *csont* a Fhészek és Antal Steve soraiban: „**Csonkolt, csontos csontok, meg szentképek / Befordulós képekkel képtelen báros érzések**”, „**A kutyának csontot, a kutyáknak csontok / A hülyéknek terelek, a hülyébbeknek oltok**”.

A következő Akkezdet sorokban is a teljes kifejezés megismétlődést láthatjuk, azonban a szóalak szétbontásával és más kifejezésekbe történő betoldásával: „*Elvesztem a fonalat, de megjön **Ariadne**, / Elmehegnék veled, mondjuk **ari** vagy, de **hadd ne***”.

Ezzel ellentétesen hat az az alakzat, melynél ismétlődő szóegységek csak egyszeresen jelöltek. Így például Bobakrome-nál a *tik* („Egymást kerge-**tik** az ólban / Olvassák a szövegeik, oszt jól van.”), az Akkezdetnél a *te* („*Én: Don Quijo-te: Sancho Panza*”) és a *kán* („*Kocc a pad-kán, mint a Dzsingisz*”) marad el az ismétlésből, s ezzel fűzik szorosabbra az egymást követő kifejezések viszonyát.

Ellentétre alapozva ismétel a chiazmus, melyet a pozitív–negatív szembenállást kifejező Antal Steve sorok mutatnak: „*A karmátok halandó arrogáns lélek / **Elegánsan haltok, de gyarlóként éltek***”, „*Félelemből támad és a szeretettől fél*”.

Ellentét érzékelhető az olyan oximoronokban és paradoxonokban is, melyeket Antal Steve alkalmaz: „*Érzéki csalódás, egy **egyenes görbe***”, „*Amióta **lútok**, azóta én **vak** lettem*”. Ezekben a nyelv a többletet, a mást éppen úgy állítja elő, hogy csak a nyelv síkján férhetnek össze az egyesülő kifejezések. Erre a teremtő erőre reflektál Furakor *Színre szín* című műve. Ebben metonimikusan jelenik meg az élvezetet nyújtó marihuána, amelynek pozitívumát a nyelv többszörözheti: „*Időm töltöm és **költök** beszakadva, / A **zöld** sosem elég, ezért **szőttem a szavakba***”.

Mindezek mellett a nyelv által rejtett többletet szemlélteti az a jelenség is, melyet LAKOFF és JOHNSON strukturális metaforának nevez (1980). Ezek SZILÁGYI N. SÁNDORT idézve: „a beszédben általában meg sem jelennek, de bizonyos kifejezések csak azok segítségével értelmezhetőek. Részletesen elemzik [ti. LAKOFF és JOHNSON – megjegyzés tőlem] például azt, amelynek következtében úgy beszélünk a vitáról, mintha csata lenne. Magyarul is gyakran mondunk olyat, hogy szócsata, szópárbaj, legyőzzük a másik felet, vagy meggyőzzük, ha legyőzni nem is tudjuk, saját fegyvereit fordítjuk ellene, érveinket bevetjük [...] stb. Ezek a kifejezések tehát egy koherens rendszert alkotnak, amely mögött a vita, mint csata metafora áll, ez pedig annak a szerkezeti hasonlóságnak az alapján jön létre, hogy mind a két esetben két fél áll szemben egymással” (2004).

Egy ilyen strukturális metafora rejlik Antal Steve soraiban: „*Teszem a dolgom, veletek nem vitázok / Forró talajon mezítláb hezitálok*”. A *vita* motívuma és a „*Forró talajon...*” sor együttes értelmezésének a mindkettőjükhöz köthető csatametafora adja meg a keretet. Vagyis kapcsolatuk abban áll, hogy az egyikhez a szembenállás, míg a másikhoz a tűz képzete társítható, melyeket a csata jelensége egyesít magában. Ebből egy olyan, a szembefordulás által kiteljesedő beszédmód bontakozik ki, mely a nyelvi alkotások vizsgálatának általános kérdéskörébe vonható. Ám ennek ismertetése előtt, még másik oldaláról megközelítve szeretném felhívni a figyelmet a nyelv egy lényegi jelenségre.

Ugyanis a fentebbi eljárások nemcsak a rap nyelvi összetettségét hivatottak érzékeltetni, hanem szemléltetik a nyelv egy általános tulajdonságát. Ez nem más, mint a nyelv metaforikus természete. A metafora itt egy olyan mechanizmusként értelmezendő, melynek során a jelenségeket összekapcsoljuk egymással, hogy ezáltal adjunk meghatározást. Azaz tulajdonképpen az egymáshoz való viszonyítással történik az értelmezés (NIETZSCHE 1997: 42–44). Mégpedig úgy, hogy a jelenségek kezdetben mint külön egészek jelennek meg, majd részletes leképezésük lehetőséget teremt, hogy a részek közötti hasonlóság alapján már együtt álljanak a metafora keretében. Egységük többlettel rendelkezik a kiinduláshoz képest, hiszen a kezdeti jelenségek még önmagukban állnak, csak saját részeit hordozzák, de az összekapcsolásuk után kiegészülnek egymás részeivel.

Például az *Ez a sebész egy hentes*. esetében kiinduló jelenségnek a sebész és a hentes fogalma tekinthető. A hasonítás alapjául szolgáló részekként a hús és vágás motívumát lehetne megjelölni. A többlet, mely ezután keletkezhet, az, hogy a jelen helyzetben említett sebész úgy operálja az embereket, ahogy a hentes fölívja az állatok húsát. Vagyis a sebészhez kötődő hús és vágás mozzanata kibővül a hentesnél meglévő állatok elemmel. Ezzel kifejezi az orvos érzéketlenségét, gondatlanságát, mintha munkája során nem tenne különbséget élő emberek és halott állatok között.

Tehát már meglévő jelenségek hasonlóságon alapuló társításából születik egy új jelenség. A kapcsolatok megteremtése, vagyis viszonyok kialakítása szükséges ahhoz, hogy a megértés végbemehessen. Azzal azonban, hogy összekötünk két dolgot, kimozdítjuk őket eredeti helyzetükből, egyszóval változtatunk rajtuk. Mindez pedig nemcsak a művészi nyelvben van jelen, hanem a mindennapokban használt nyelv ugyanúgy él vele. Ezt igazolja a számtalan köznyelvből ismeretes forma, például amikor *szöveget üt a fejünkbe* egy probléma és már teljesen *begőzölünk*, mert nincs meg a megoldás. De amint *sínen van a dolog*, már *repesünk a boldogságtól* (SZILÁGYI N. 1996: 37–58, PÉNTEK 2000, SCHNELL 2006, BOROSS 2007, SÁNDOR 2011a).

Az előzőekben vázolt nyelvi működés köznapi megjelenésére további példával szolgál HEATH 1969 és 1978 között végzett kutatása (1983). A nyelvész-antropológus Karolina térségében két, egymáshoz közel élő közösséget, a roadville-it és a tracktonit vizsgálta. A közelség ellenére a roadville-iek és tracktoniak életmódja eltért, az eltérő kulturális gyökereik folytán. Míg a roadville-i többgenerációs gyári munkás, erősen vallásos fehér közösség, addig a tracktoni a munkásélet előtt nem sokkal még farmerkedéssel foglalkozó, ugyancsak vallásos fekete közösség volt. Utóbbi kultúrája és élethelyzete folytán párhuzamba vonható a hanyatlás előtt Bronxban élő fekete közösségekkel, melyekben később – HEATH vizsgálatával egy időben – a rap műfaja megszületett. E közösségek sajátos tradíciói, világlátásuk a gyerekeknek átadott nyelvi mintákban is benne foglaltattak (RÉGER 2002: 52–53).

A tracktoniak egymással szoros kapcsolatban álló, folyamatos interakcióban lévő emberek. Lakóhelyüket nyitott terek jellemzik, melyek lehetőséget nyújtanak a közösségi élet folytatására. Ennek az életformának a nyitottsága és sokszínűsége a nyelvi formákban is megnyilvánul a közösségi történetmesélések alkalmával. A tracktoni történetek a túlzásokkal, nyelvi játékokkal, humorral, a valóságtól távolító fantáziával változatosságon és változtatáson alapulnak. A kisgyerekek pedig ezt érzékelik a kezdetektől. Ugyan a tudatos nyelvtanítás, az *Ezt így mondjuk* vagy az *Ennek ez a neve* klasszikus példái hiányoznak a nyelvelsajátítás elején, és a kezdetleges nyelvi formák értelmezésére vagy javítására sem kerül sor. Ám a folyton a szüleivel és ezzel együtt a közösségben levő gyereket szüntelen nyelvi inger éri. Ezáltal eljut arra a szintre, amikor is a közösség nyelvi figyelme is felé fordul, és elvárásokat támaszt. Ez mindkét nem esetében az elszenvedett agressziót elhárító, az agresszoron felülkerekedő nyelvi viselkedés produkálása, melyhez kreativitás és a szituációhoz való gyors alkalmazkodás szükséges.

A fiúk esetében általában valamilyen személyes tárgy elvétele szolgál kiindulóként, melyre a gyerek egy a környezetében megjelenő, rövidebb nyelvi forma dallam- és hangsúlymintáinak szituációhoz alakításával válaszol. Ez figyelhető meg az egyik tracktoni kisfiúnál, aki először a *Go on man!* ('Gyerünk ember!') formát 'Nem!, Hagyj egyedül!, Add ide!' értelemben alkalmazta, majd hasonló értelemmel a *You shut up!* ('Fogd be!') kifejezést használta úgy, hogy a különböző helyzetnek megfelelő, eltérő értelmeket a különféle hangsúlyozás, illetve intonáció fejezte ki. A lányok feladata pedig a „faksznizás” elsajátítása, melyet a hároméves Kim babájával folytatott párbeszéde szemléltet:

Kim: (megrázva a babát)

Girl, you done eat my dinner.

('Te lány, megetted a vacsorám!')

Kim a baba nevében:

I ain't, you did.

('Én nem, te etted meg.')

Kim:

You all time eatin' , you took it.

('Te örökké eszel, te vetted el.')

Kim a baba nevében:

Ain't, I saw you eat it.

('Nem, láttam, hogy te etted meg.')

Kim:

Set better on me den on you, but I ain't eat it.

('Én jobban megérdemlem, mint te, de mégsem ettem meg.')

Kim a baba nevében:

You did.

('Te voltál!')

Mindezek eredményeként egy eltúlzott nyomatékkal rendelkező, hangalaki, esetleg szemantikai hasonlóságon alapuló variációs, ismétléses nyelvi mintához jutnak el a tracktoni gyerekek, amit kitűnően érzékeltet a két és fél éves Lem reakciója a harangszóra:

<i>Way</i>	('Távol
<i>Far</i>	Messze
<i>Now</i>	Most
<i>It a church bell</i>	Egy harang az
<i>Ringin'</i>	Szól
<i>Dey singin'</i>	Énekelnek
<i>ringin'</i>	Harangoznak
<i>You hear it?</i>	Hallod?
<i>I hear it</i>	Én hallom
<i>Far</i>	Messze
<i>Now</i>	Most')

A gyerekek ezeket a mintákat használják fel a későbbiekben is: a lányok a rögtönzött dalok keretében, a fiúk pedig a „rituális inzultusokban”, amelyek a konfliktushelyzetekben

alkalmazott rituális sértegetések gyakorlását jelentik. Ezek az elemek köszönnek vissza a közösség történeteiben, gyülekezeti imáiban, himnuszaiban is (RÉGER 2002: 54–60).

Összegezve az eddigieket: mind a tracktoniak, mind a rap, mind a líra nyelvezetére jellemző a kapcsolatokat kialakító, egymásra építkező és ezáltal a viszonyításra lehetőséget adó elv. Ez, minthogy a fenti példákból érzékelhetően a nyelv több rétegében is jelen van, átfogó jellegénél fogva érvényesnek tekinthető a nyelv egészére vonatkozóan (NIETZSCHE 1997: 20–5).

2.3 Rapoetica

A nyelv ezen vonását kiemeli a versek egy csoportja, mely már az ókorban megjelenik és később is nagy jelentőséggel bír, végigvonulva az irodalomtörténet egészén. Ezek az *ars poetica*-ként jelölt alkotások, melyekben a költők a művészethez való viszonyukat deklarálják. Az ilyen költeményekből képet kaphatunk arról, hogy mi az, amit az alkotó sajátjának vall, amivel azonosul, azaz kapcsolatban áll, és mi az, amitől elhatárolja magát, méghozzá a nyelviség keretébe ágyazva. Ilyen munkákból vizsgálatomhoz Petőfi Sándor *A természet vadvirága*, Ady Endre *Góg és Magóg fia vagyok én*, *A Tisza-parton*, *Sem utódja, sem boldog őse...*, továbbá József Attila *Tiszta szívvel* és *Ars Poetica* című versét választottam.

Ezek strukturális rokoníthatósága a rapszövegekkel abból adódik, hogy a rapperek ugyancsak hangsúlyosan élnek a kapcsolatok megjelölésével szövegeikben. A gyakori idő- és térmegjelölés mellett azt a közösséget is megnevezik, melyhez a rapper tartozik, mert ezek a kapcsolatok azok, amelyek hatással vannak az alkotói tevékenységre, vagyis magára az alkotások nyelviségére. Az alábbiakban ezekre láthatunk példákat, melyekben a fentebbi jelenségeket emeltem ki:

„’93, **albérlet Újpesten**, új élet, új évek, minden egyes percért

*Hálás vagyok, úgy élek, béke veled **Szereda, Székelyföld!***

Minden magyar testvéremnek Székelyföld!

Forog a föld!

*A **beton házak** között sok zöld”*

(Antal Steve: Hungarikum)

„A közepébe vágok, hogy jobban megértsétek:
Ez Szabolcsország fővárosa, kilencvenes évek.
Figyeld, amit mondok és nyisd ki az üveget,
dőlj hátra a székben és hallgasd a szöveget.”

[...]

„’94-’95 beindultak az ördögök,
Bobafett és Dezi körbe röhög”

[...]

„’96 **Amsterdam**, beindultak a dolgok!
A tírпák, a polák, punk meg mindenki boldog!”
(Bobafett: Multcore)

„Ja! Megint az **S-A-I-D**
Meg az előljáró szó
2003, Wacuum
Mivel játszol?”

[...]

„Nem hallom magam, told föl a fülest! Told föl a fülest, ja!
Kezdet Phia, vágod, hogy **Wacuum**,
Bent Á meg az I,
Klasszikus fos,
Himnusz flash.”
(Akkezdet Phiai: Mivel játszol?)

„Ez a **WacuumAirs**, a legoltósabb **Budapesti** szólam”
(Antal Steve: Rapbíró km. Tírpa)

„**Budapest, Fhészek** elugrik a gáttól,
irány **Equador**, meg itt a szlengzápor.”
(Fhészek: Lekvador)

„Ez itt a **Fhészek** az elveidet vesd félre”
(Antal Steve: Hull a merevség)

„Betemet a kór, kerepel a **Krome**, itt a **Fhészek**”

(Fhészek: Gyzsedájájaj)

„Itt a **Killakikitt - Fhészek**, nektek végetek lesz”

(Antal Steve: Rapbíró km. Tirpa)

„**Akkezdet Phia, Killakikitt, Norba meg a Frequent**

A csapat egyik felével baszunk szét mi most mindent!

De nem marad le mögöttünk a másik:

NKS, Narib, Kwest, PKO meg a Pánik”

(Killakikitt: Picsán rúglak)

„Nem csak az **LTP** hangos a rappemtől,

*Nyisd ki a szemedet a **közönségem** embertől*”

(Antal Steve: Progresszív költő)

„Velem van a **családom**, a stílust lazán lököm”

(Antal Steve: Áru a tököm)

E példákban lényegében az egyén, közösség és nyelv szerves viszonyának gondolatáról van szó, melynek elemeit a következőkben szeretném részletesebben ismertetni.

A kiemelt részek között lévő kapcsolat megértéséhez az ember azon sajátos képességét kell alapul venni, melyre például az ars poetica alkotások is koncentrálnak, azaz a meghatározást, a megismerést. Ennek működése az ember kettős természetére vezethető vissza, melyben a testi és tudati jelleg egyesül egy olyan változási folyamatban, melyben a kezdeti ismeretlen végül ismertté válik.

A kettősséget abban ragadhatjuk meg, hogy ismeretlennek az nevezhető, ami számunkra idegen, tőlünk eltérő, különböző, míg ismertnek az, amivel már érintkezésbe kerültünk, sajátként azonosíthatjuk. Mivel a megismerő elmével, vagyis az ismertté tétel képességével az egyes egyén rendelkezik, ezért ismeretlennek a tőle különböző környezet tekinthető, úgymint az élettelen és a közösségek képében az élő. Ezzel az eltérővel, mással kezd el kapcsolatot kiépíteni érzékelése révén az egyén, vagyis tapasztalatokat szerezve sajátta formálja. Hiszen saját azonossága csak akkor áll fenn, ha van tőle különböző, melynek különbözősége viszont szintén az attól eltérő azonossággal magyarázható.

Így az oldalak egymás eredményeként vannak jelen, mintegy tükörként szolgálnak egymás számára. Ahogyan az egy mindig szükséges a többhöz, úgy a több mindig magában foglalja az egyest. A közösség is csak az egyénekből szerveződhet, de az egyének részei lesznek a közösségnek. Ily módon az egyén tudása a közösségi mintákból származik, melyeket mivel tagja a közösségnek, ő maga is alakít, úgy, hogy egy oda-vissza ható, szüntelen körforgás valósul meg (SZILÁGYI N. 1996: 39, 100–103, 2000: 74–81).

Ez a változtatással, illetve változással egybekötött változatosság egyúttal magyarázza azt is, hogy a nyelviséget központba állító szövegekben jellemzően a vezér képe jelenik meg mint énkép. Vagyis egy olyan személy, aki kiemelkedik a közösségből, méghozzá azért, mert ő birtokolja a döntéshozás képességét. Ez a meghatározásra való jog, a választás csak több dologból lehetséges, azaz változatosságot igényel, de a kiválasztás valamit elvonva a többtől és ezzel mássá téve azt, maga is változatosságot hoz létre. Ezért szükséges lesz a vezető pozícióhoz a változtatás képességének igazolása a változatosságot szülő eltéréseken, újításon keresztül. Ezt az eredetiséget és a hozzá társuló elsődlegességet mondja ki Antal Steve: „**Eredetibb vagyok, mint akármelyik imposztor**”, „**Szabadabb vagyok, mint bárki bárhol, / Enyém az élet, örökre szállok, / Kinyitom a számat, nagyban játszok, / Én vagyok az, aki mindent visz**”. Ugyancsak a szabadság, a korlát nélküliség fogalmazódik meg Petőfi Sándor versében: „**Támaszkodjék szabályokra, / Ki szabadban félve mén. / A korláttalan természet / Vadvirága vagyok én.**”. Ezt erősíti a már a címben is megmutatkozó metafora, mint a nem szabályozott, az egységesítési folyamatoknak alá nem vetett virág képe. A szabályok hiánya Tirpa részében is jelen van („**Szótáramba’ nem szerepel olyan szó, hogy szabály / Mikor elkap a pitbullom, üvöltöm neki, hogy zabálj!**”), ami kiegészül az erőszakkal kivívott győzelemmel („**Célkeresztbe vagyok, figyelj arra, hogy eltalálj, / Mer’ ha mellé megy, rád lövök én is, és az tuti, talál!**”). Az erőszak érzékelhető Antal Steve-nél is, és társul hozzá a már korábban is tárgyalt szárnyalás motívuma: „**Kiütök bárkit, szárnyalok, / A legjobb vagyok, a legjobb voltam**”. Ugyanígy az ég felé törekedéssel jelzi a mások felé helyezkedést a Fhészeknél a „**Szökők, mint a szökőár, / Százszor jobb vagyok, mint a szászok**”, illetve az Akkezdet Phiainál az „**Itt a fáraó, mint Kheopsz / Én itt fenn vagyok, te lenn lógsz**”. Itt a hasonlatban szereplő Kheopsz fáraó és a hozzá kötődő piramis kelt magasságképzetet, melyet a következő sor *fent* helyhatározója egyértelműsít. Ezt Antal Steve a következőképpen fogalmazza meg: „**Ez nagy falat neked, mint egy emeletes stake / És hogy felérjél hozzám, kell egy emeletes szék**”, s szintén a térbeli dimenzió határozza meg a beszélő helyzetét Adynál is: „**Vagyok, mint minden ember: fenség, / Észak-fok, titok, idegenség, / Lidérces, messze fény, / Lidérces, messze fény.**”. A költemény ezt megelőző soraiból az egyedülállóság

érezhető ki: „***Sem rokona, sem ismerőse / Nem vagyok senkinek, / Nem vagyok senkinek.***”, ahogy Antal Steve-éi is: „***A családi asztalnál sok kítaszított vendég, / Ha nem vagy elég éhes a tehetséged bent ég***”. Itt mindez egy strukturális metaforában bomlik ki, melyben az étkezés lesz a ki nem mondott fogalom, mely az első két sorban lévő *családi asztal*”-t és *éhség*-et összeköti. Így válik értelmezhetővé a „***Ha nem vagy elég éhes a tehetséged bent ég***” sor, mivel az égés az evéshez, pontosabban az étel elkészítéséhez köthető. Vagyis, ha nem vagy éhes, nincs szükség az étel elkészítésére és ehhez a tűzre, így elakad a folyamat. Azaz ez fejezi ki, hogy cselekvésre, aktivitásra van szükség a sikerhez. Ehhez hasonlóan az étkezés motívumkörében értelmezhető az előadó egy másik művében a rend elutasításából származó erő: „***Elítéltek: szégyen a veríték, / Az elit érdek feldíszített teríték / Nincsen etikett az abroszom végén, / Két végén égetem a hétvége népét***”. A mások általi meghatározottságot nem tűrve érhető el az érték, olvashatjuk a József Attila *Ars Poeticájában* is:

„*Én túllépek e mai kocsmán,
az értelemig és tovább!*

***Szabad ésszel nem adom ocsmány
módon a szolgálta ostobát.***

*Ehess, ihass, ölelhess, alhass!
A mindenséggel mérd magad!*

***Sziszegve se szolgállok aljas,
nyomorító hatalmakat.***

Nincs alku – én hadd legyek boldog!
*Másként akárki meggyaláz
s megjelölnek pirosuló foltok,
elissza nedveim a láz.*

Én nem fogom be pörös számat.
A tudásnak teszek panaszt.
*Rám tekint, pártfogón, e század:
rám gondol, szántván, a paraszt;*

engem sejdít a munkás teste
két merev mozdulat között;
rám vár a mozi előtt este
suhanc, a rosszul öltözött.”

Ugyanígy az alulról induló és a betagozódást elutasítva értéket képező egyén szólal meg Antal Steve-nél: „*Én porból lettem, de nem élek a porból / Pusztán sportból kilógok a sorból*”, mert a port mint a múlandóság képzetét tagadja, s hívórimként a sor válaszára felel rá. A sor mint lekötöttség és alávetettség visszatérő motívum a rappernél: „*Én egész éjjel szedem a pirulákat, / Beteg ez a világ, örültnek titulálnak, / Ha nem állsz be a sorba téged is kiutálnak, / Hogy haljanak meg! / Hogy hal(l)janak...*”. Itt már az ezzel összefüggő betegségként jelölt eltérés is feltűnik, ismét visszatérve egy másik számban: „*Kicsi korom óta viselkedek deviánsan*”. E deviancia miatt az egyént a társadalom is kitaszítja, ám ez ösztönzőleg hatva érvényesül („*Mindennek neki állok a társadalom peremén*”), ezért ez a magatartásforma erősödik meg a következő sorral: „*Megfelelni akarás, megértést ne remélj*”. Továbbá az ízléscica és bokafica kifejezések egybejárása is az eltérést szimbolizálja („*Ízléscica a bokádnak, fiam te ökör*”), ahogy a „gödör”, hiba és a „pánik”, zűrzavar jelentésben („*Én vagyok az országnak az önkéntes gödör, / Amibe kitörik a pánik, amibe kitörik a pánik*”). A rendet felforgató viselkedés kitűnik még Antal Steve másik szerzeményéből is, ahol megint csak elsőrangú értéket képez: „*Itt az illegális író, nálam magasan a nívó*”. Ezt részletezi a többi szövegrész: „*Rajtam van az Armani, ami drágább, mint Bárándi / Olyan gádzsim lesz, hogy nem rúzsozom a száját ki, / Szadistább vagyok testvérem, mint Sade márki / Élvezek a szádba, nyissad a szadat már ki! / Jöhet nekem bárki, hogy száradnál ki, / Mindenkinél gyorsabb vagyok, rajtam van a Nike*”. A Nike-val jelölt sport motívuma más művekben is előfordul, mivel ez általánosan a küzdelem és győzelem képzetét hívja elő. Így az élboly és gól kifejezések köszönnek vissza az Akkezdet Phiaiánál: „*Én a gólokat csak tolom, nem kapom*” és Antal Steve-nél: „*Utálnak az MC-k, mert lehagytam az élbolyt*”, „*Befejlődtem izomból, húzzatok az útból / Velem vannak a halottak, meg a kislány a kútból/ Behangolok újból, MO itt van az új gól / Erőt merítetek magamtól, meg fentről az Úrtól*”. Ezen utolsó sor már a vallással való kapcsolat nyomán fejezi ki a kiválóságot, akárcsak e másik szövegegység: „*Itt az antiszociális, aki tudja, mi a hátrány / Magasan van az ablak, pedig alacsony a párkány / Itt keskeny folyosókon elterjedhet a járvány / Elméletek közé szorítva megyünk a járdán / A reklámszövegek közt andalogtok kábán / Itt minden állat nem kaphat helyet majd a bárkán / Eladod a lelked,*

*hogy lépni tudj a táblán / Ez csak ábránd, az előítéleted / Egy **kényszerzubbonyt rád ránt** / **Megszülöd a sátánt és egy más világra átránt***". A bibliai bárka motívum a kiválasztottságot szimbolizálva összekapcsolódik a mennyből kidasztott *Sátán* alakjával. Az ördöggel való alku József Attilánál is tetten érhető: „*Húsz esztendőm hatalom, / húsz esztendőm eladom. / Hogyha nem kell senkinek, / hát az ördög veszi meg. / Tiszta szívvel betörök, / ha kell, embert is ölök.*”. E paktum pozitív értékére a magyarázatot Antal Steve adja meg: „*De **nem leszek a bábja senkinek a zsinóron / Évezredes nyomás van rajtam, mint a zsidókon***”. Hiszen a zsidók mint az Isten által kiválasztott, de az emberi történelemben mint kidasztott nép kettős szimbólumértéke a magyar prédikációs irodalomra építkező hagyományokból jól ismeretes.

Már ezzel is ott van az önkép mellett a közösség képe is, mivel ahogy azt az előzőekben láthattuk – az önmeghatározás, az egyedítés csak a különféle változóból lehetséges. Így az egyén viszonylatát egyrészt a saját közössége, másrészt a másik, az idegen közösség jelöli ki. Ez esetben azt tapasztalhatjuk, hogy a saját közösség pozitív, míg a másik közösség negatív színben fog feltűnni. A *jó* pozitív értékkategóriája társul Antal Steve csapatához: „*Az **én csapatom a legjobb, és csapatom a szarom***”, „*Gyere **velünk, legyen jobb az élet** / Minden, amit kiadunk, örökre jogvédett*”. Ugyancsak pozitív értékkategóriát képez Petőfinél az „ép” jelző („*Van azért, ki **ép izléssel/ Üdvözelve jön elélem.***”), melyet az üdvözülés motívuma teljesít ki. A szakrális síkot az Akkezdet is bevonja („*Ne felejtse **nincs más szentség, csak egyetlen: Akkezdet, / A tápláléklánc tetején a legkegyetlenebb egyed***”), mellyel lehetségessé válik a felülemelkedés. Ezt a térbeliséggel ábrázolt felső pozíciót figyelhetjük meg a Fhészek és a Babárfivérek soraiban is: „*A **Wacuum felette, és mindenki alatta.***”, „*A **lényeg lentről feltör, a Bloose Camp***”. A Fhészek egy másik számában is a ranglétra felső fokán elhelyezkedő vezető áll szemben a komolyságot nélkülöző, így erőt nem képviselő *bohóc*-okkal: „*Amikor kocc, akkor hopsz,/ Osz' megin' kocc, / A **Wacuum a boss, / A többi bohóc!***”. Ugyanezt hivatottak érzékeltetni Antal Steve-nél a „gagyí”, „féreg” és „csicska” kifejezések, melyek egy olyan negatív létmódot hívnak életre, mely negatívuma révén elpusztíthatóvá válik:

*„A gagyí zenészeket fűrészeljük szét a kádba
Nem kell a sétapálca, elviszlek az éjszakába
A **Killakikittet küldöm rá a vér szagára**
Nem kell Pécsig menj, elküldelek itt a rákba
A **hangunktól a tini lányok elvannak ázva**”*

[...]

„De miért parázzak, ha **simán szétalázlak**,
Miszlikbe aprítalak, aztán **szétdarállak**,
Ha szemét vagyok, **rábaszol**, ez nem a hittan óra,
A kishúgodat odaragasztom a hintalóra!
Minden **kis féreg** bújjon a saját várába
Nagy ívből szarok minden magyar MC szájába
Kezeltek a partiba, sorba' mint a **csicskák**
Hátam mögött meg **belém nyomnátok a bicskát**”

Az utolsó sorokban az árulás motívuma is feltűnik, melyet Siska Finuccsi is megidézik a Krisztusra való utalással („Nekünk ne állj fel, **összetörjük minden csontod**, mint a rómaiak Jézust/ **Mi elértük a határpontot, te tartod a zérust.**”), ám itt éppen a mások megtörése kontextusában értelmeződik. A csont és test rész–egész viszonyához hasonlóan a név jelölte egész személyiség törik meg Antal Steve-nél is: „Mindegy mi **a neved**, én **örökre összetöröm**”, s a csont visszatér a következő sorokban is: „**A kutyának csontot, a kutyáknak csontok / A hülyéknek terelek, a hülyébbeknek oltok**”. Ha ehhez hozzávesszünk egy olyan sort, mint a „**Kik vagytok, mit akartok? Támadtok, féltetek**”, akkor motívumaiban és megszólalásmódjában közel azonos ábrázolást kapunk Petőfihez: „**Mit ugattok, mit haraptok / Engemet, hitvány ebek!**”. A másik közösség negatívumát árnyalja tovább a költemény további része: „Nem virítok számotokra, / **Árva finnyás kőficok! Kiknek gyöngye, kényes, romlott / Gyomra mindjárt háborog**”. Az ezzel szembehelyezkedő beszélő értékét a virágmotívum viszi színre, mely Adynál is visszaköszön:

„Jöttem a Gangesz partjairól,
Hol álmodoztam déli verőn,
A szívem egy nagy harangvirág
S finom remegések: az **erőm**.

Gémes kút, malom **alja**, fokos,
Sivatag, lárma, durva kezek,
Vad csók, **bambák**, álom-bakók.
A Tisza-parton mit keresek?”

Az ellentét itt a szövegstruktúrából is kirajzolódik, amelyet az *alja*, a *sivatag*, a *lárma*, a *durva*, a *vad*, *bamba* és *bakó* kifejezések konkretizálnak. Ez utóbbi mint a büntetés

végrehajtója Tirpa szövegrészében is megjelenik, azonban nála ismét a saját *brigád* erejét szimbolizálva („*Itt a Tirpa, ezt a nevet jobb, ha fülbe vésed! / Gyilkos ez a brigád, jön a büntetésed / Halállal fog végződni a tüntetésed/ Véged...*”). A brigádról asszociálható háborúképzet tematizálja Antal Steve szerzeménye is, így bemutatva a szemben álló feleket:

„*Tudd, hogy ki van ellened, a jellem látszik*

Falkába járnak, mint a gestapós nációk.

Habzik a szájuk a saját igazukért,

És mindent megtesznek a saját vigaszukért.

Reklámozzák, terjesztik

Beszippantják az agyadat, megerjesztik

Megrágják, kiköpik a lelkedet, kitömik

Kenuval az ürbe a magam fajtát kilövik.”

A személyiséget jelölő lélek Bobakrome részében is helyet kap: „*Csalinkázol itt a Kalinkától, / Lelked meg ott mélyen csak kakit tárol.*”, s itt a részegségből hasonlóan szerepel József Attilánál: „*Más költők – mi gondom ezekkel? / Mocskolván magukat szegyig, / koholt képekkel és szeszekkel / mímeljén mámort mindegyik.*”. Az ital folyékony minősége érzékelhető az Akkezdet soraiban: „*Dikk ide spanom, itt más a spleen, öt mázsa kín / Noked az oldal nem clean / Úgyhogy menj csak/ Megcsap a magas színvonal / Elfogyott a sín, meg a fonál / A te szavad csepp csak / Lassan csöppen, mint a ketchup*”. A ketchup pedig az evésre is utal egyben, s e motívum felbukkan más Akkezdet-számban is: „*Amikor kinyitod a szádát, én kifújom a légfrissítőt, / Mert búzlik a rapped, mint egy odakozmált gofrisütő.*” és a Fhészeknél is: „*Már téma, hogy rád is rád fér ma, / Amit a Fhészek rádmér, ha / Kórboncnok csontoz, ODupla fűszerez, / a Vacuum beszív, mert a főzésed búzt ereszt!*”. Vagyis itt a főzés metaforáján keresztül mutatkozik meg a közösségek értékelése.

Ennek a kettősségnek az oka az egyéni megismerést is szervező kapcsolat kialakításban keresendő. Az ember közösség-szerveződésének célja elsődlegesen a kedvezőbb életfeltételek biztosítása az egyes egyedek számára, mivel a közösségben megoszlik a túléléshez szükséges feladatok elvégzése. Erre viszont csak akkor van lehetőség, ha a közösség tagjai között valamilyen kapcsolat áll fenn. Ebből következően a saját közösségemet, mellyel kapcsolatban van, pozitívan ítélem meg, mert a kapcsolat révén hozzásegít a túléléshez. Ezzel szemben a másik, az idegen csoport tagjaival az egyén nem áll kapcsolatban, az elkülönülés pedig megfosztja attól, hogy részesülhessen a többletből, ezért megítélése negatív lesz (SZILÁGYI N.

1996: 27). Erre a kapcsolathányból következő negatívumra reflektál Ady és József Attila szövege:

*„Nincsen apám, se anyám,
se istenem, se hazám,
se bölcsőm, se szemfedőm,
se csókom, se szeretőm.*

*Harmadnapja nem eszek,
se sokat, se keveset.”*

*„De, jaj, nem tudok így maradni,
Szeretném magam megmutatni,
Hogy látva lássanak,
Hogy látva lássanak.*

*Ezért minden: önkínzás, ének:
Szeretném, hogyha szeretnének
S lennék valakié,
Lennék valakié.”*

Nyelvünk a társas viszonyok megszervezéséért jött tehát létre, erre hivatott. Feltételezve, hogy a társas létforma pozitívumai a csoportlétszám folyamatos növekedését hozták magukkal, mégpedig olyan mértékben, hogy akkor a kapcsolatok szervezésének hagyományos formái – mint például a főemlősöknél megfigyelhető kurkászás – nem lehettek elégségesek a csoportegység fenntartásához. Ebben a helyzetben a nyelv volt, mely át tudta hidalni a keletkezett hiányt (DUNBAR 1996, 1998, DONALD 2001: 129–132). Hiszen a hangadás nem igényel közvetlen testi kontaktust, ezzel több egyedre egyszerre hathat, nagyobb térbeli távolságokban is használható, és a felhasználásra kerülő időmennyiség is viszonylag kevés. Továbbá a hangképző szervek finomodásával a hangsorok modulálásának változatossága illeszkedik a csoport bővülésével járó egyre bonyolultabb összetételhez. Végezetül a kognitív képesség által mindez működésbe hozható, s együttesen a csoport tagjai közötti ideális kapcsolatfenntartást segítik elő (TOMASELLO 2008).

Az emberi létezésből adódó sajátosság lesz tehát, mely a nyelvben meglévő viszonyteremtő elvet generálja. Méghozzá olyan sokféleképpen, mint maga az ember. A következőkben ezekről a változatos formákról szeretnék szót ejteni.

Egyrészt a nyelv fontos szerepet játszik a közösséget bomlasztó agresszió csökkentésében, mégpedig úgy, hogy a fizikai helyett az erőszakot nyelvi síkra tereli, vagyis a konfliktuskezelés egy új viszonylatát teremti meg.

Antal Steve szövegei *szétszednek* és *csontot roppantanak* a tökéletesként tételezett nyelviséggel, ahogy a következő sorok tanúsítják: „*Minden szöveg, amit kirakok, szétszed / Minden zenét, amit kirakunk: az élet*”, „*Roppannak a csontok, mer’ egy sort se rontok, Aki betalál, annak a renoméján rontok.*”. Az Akkezdet Phiai rímei pedig egyenesen gyilkossá válnak: „*Ahogy a rímek szele megcsap, / mint a Dagi Moe kifekszel*”. Harc dúl József Attilánál is a versek között: „*S hol táborokba gyűlt bitangok / verseim rendjét üldözik, / fölindulnak testvéri tankok/ szertedübögni rímeit.*”, s a híres Star Wars filmekre utalva jelenít meg szintén nyelvi háborút a Fhészek: „*Újra itt a Fhészek, és a fejvadász együtt, / A birodalom alattunk a rap-üinktől petyhüdt, / A sötét oldal velem, / A lézerkardomból sose fogy ki az elem, / ODupla TO és a jedi gyilkos velem, / Előpattintom a szablyát, és a fejed kettészelem! / Galaktikus Budapest, B.O.B.A. Krome! / Freestylebaszok mindenkit, mert mindent visz a flow-m*”.

Az így alakuló helyzetben, mint ahogy a közösségben is, a győztes pozíciót az eredetiséggel lehet elérni. Azonban, mivel ez a nyelv világában történik, a nyelvben is kell megmutatni, ahogy ezt az idézett szövegrészek is bizonyítják (SHUSTERMAN 2003: 372). Így Antal Steve következő sorai: „*Én egy original beat-boy, néznek a senkik / Én kettébe’ töröm a karriered MC*”, illetve: „*Saját az alap, hidd el nincsen minta / Hiányzó láncszem, és ezt az életünk írta*”, akárcsak az Akkezdet esetében: „*Számba a szavakat, mint előbb a dzsót adtad, / Ezek rímek, melyeket más MC-k nem koptattak*”. A régi helyett az újdonság erejéről beszél Ady Endre verse is:

„Szabad-e Dévénynél betörnöm
Új időknek új dalaival?”

Fülembe forró ólmot öntsetek,
Legyek az új, az énekes Vazul,

[...]

„De addig sírva, kínban, mit se várva
Mégiscsak száll **új** szárnyakon a **dal**
S ha elátkozsa százszor Pusztaszer,
Mégis **győztes**, mégis **új** és magyar.”

Itt azzal, hogy a beszélő *Vazul*-al azonosítja magát, a szöveg egyben a rend megbontását és hatalomszerzést is sugallja. Előbbivel Petőfinél a szabályok ellen való törekvésben („Nem verték belém tanítók, Bottal a költészetet, / **Iskolai szabályoknak / Lelkem sosem engedett.**”), utóbbival az Akkezdetnél Mátyás király latin neve alapján találkozhatunk („Az embertelen emberterelő **szószervezetemmel**, hogyha **megszólalok / Követtek**, mint pálmát a tex, / Mint **Matthiast a Rex**, / Mint Funkmastert a Flex, / Leépítem a tested, mint a szklerózis multiplex”). Illetve a hatalom jelenik meg a *Hogy üssön* című számukban is:

„Csak okosan **a szóval**, mer' a szó **hatalom**
Nincs rá szabadalom,
De ha szopatsz, halott vagy spanom a ravatalon
Szállodai szalonba' szállóigék helyett,
Szokás szerint megint csak a **savat adom**
Itt van **Szöveges Professzor**, aki **profin** szól sokadszor
Mer' agyszövege ötletes **szóviccből** olyan sokat szór,
Mintha egy **összetett projektorra**
Csöveken keresztül **egy ötezres processzor**
Löketné a lökött szót.”

Ezt a hatalmat legitimálja a fizika jeles alakja, Üveges professzor nevével való szójáték, s a többletteremtés a szám más részében is e tudományhoz kapcsolódva alakul („Hidd el, én csak magamat szórakoztatom / Bejön, hogy az **atom sztorit** proton-elektron helyett **több szóra oszthatom** / Én csak **elragozgatok**, amíg te elrágóztatol / **Nem mondd**, hogy **csóró a szókészletem?**”). A szókincs gazdagsága Antal Steve-nél is fontos tényezőként deklarációdik: „**Megjött az Antal** meg a **Losonczy**, / Te meg a hátsó kijáraton osonsz ki. / **Habár nem vagyok egy két méteres verőlegény**, / És a csajom se egy szilikonos fejős tehén, / De a **szókincsem** legalább **nem tízszavas**, / Ja és mindig le van ápolva a piszkavas.”. Másik szerzeményében pedig ekképpen ábrázolja: „**Olthatok is akár**, ez nem **irodalmi értékű** / A **te Bibliád megfullad**, az **enyém** viszont **kételtű** / Ha magam veszem mértékül, **minden sorom kétrétű** / Hazabasz' a zene mert a székelő penge kétélű”. E sorokban az irodalmi mint

kanonikusság, vagyis 'szabályrend' értelemben szerepel és az attól való eltérésre utal, s a nyelviség szimbólumaként a Bibliához kötődik a sokszínűség. Ezt erősíti meg a következő sor, mely a penge motívumát kapcsolja mindehhez, akárcsak az Akkezdet Phiainál: „*És hogy lehet, hogy ilyen lazán **kennek** / Nyelvet, mint **pengét fennek** / Mit szednek, mit mernek / Mindennek **nekimennek** / Ha idenézél, azt mondd: ezek **nem viccelnek***”. Ez a küzdelem nyelvben való megjelenését eredményezi, amit a kultúrának adott pofon is érzékeltet: „*Bekattantan **pattan a nyelvem**, / A tudatom mélyebb, mint egy katlan, / A **kultúrának újabb pofont adtam***”, s mint ahogy Antal Steve-nél az irodalmi a 'szabályrend' értelemben volt használatos, itt a *kultúra*-nak van hasonló szerepe. A kultúra részét képező képzőművészet és a rajta keresztül érvényesülő nyelvi nagyságra pedig másutt is találunk példát, így Bobakrome-nál: „*Szövegem a legvadabb, ez tény! Egy "k" betűm többet ér, mint a legdrágább festmény!*” és Újoncnál: „*Nem az úrból jöttem, de k-pax vagyok mindenre/ A rappem miatt elmarad az éves magyar filmszemle*”.

A sokszínűen ábrázolt újnak, a másnak a létrehozása a nyelvben történhet az irónia eszközével. Ez ugyanis a nézőpontok kettőzésével működik, úgy, hogy a megjelenített perspektívának éppen az ellenkezőjét tartja érvényben, mely azonban nem kerül kimondásra. Így Bobakrome ugyan a kényelmünk felől érdeklődik, de a *boncasztal* egyértelműsíti, hogy itt kellemes időtöltésről szó sem lehet: „*Ez itt csillogó króm szett a boncasztal mellett, Na mesélj, milyen hecc látni elfekve a termet/ Jó a lámpa neked, nem süt bele a szemedbe?*”. Bobafett ugyancsak pozitívumról beszél, de az állami korrupció és a média átverése rögtön kihallható a szövegből, már csak a megkenés és a hazugság említése folytán is:

„Zsoldosaidnak, a tányérsapkásoknak
szép járműveket, újakat kell venni!
Meg lehet kenni, hogy el lehet tenni
A felét? Hülye vagy, az **egészet**, he!
Takarózzál be, mondd, hogy ÁFA,
Vagy **vegyél ki** a dobozból **még** egy szálát
Szépen hazudjál, értelmeseket,
Az RTL-ben majd színezik az esetet
Utána nesze: Barátok közt...
Jaj, de **szépek** ezek a szereplők!
Tiszta Európa, geci, tiszta Nyugat!
Itt **mindenki boldog, mindenki mulat**”

A következő példa iróniájának megértéséhez szükséges a hiphopkultúra bennfentesebb ismerete. Tudniillik, ahogy a szám egy korábban már említett része tematizálja („*Időm töltöm és költök beszakadva, / A zöld sosem elég, ezért szőttem a szavakba*”), a marihuána-fogyasztás szerves része e közösségek életének. Minthogy ez hazánkban illegálisnak számít, így a metonimikusan megjelenő rendőr („*Szeressem a kéket, mer’ a kék engem véd meg*”) egészen biztosan nem fogja megvédeni a fentebbi soraiban még a tulajdonképpeni törvényszegését magasztaló rappert.

Az ironikus felhang ezen túl Adynál is jelen van „A Tisza-parton mit keresek?” önironikus kérdésfelvetésében, illetve Petőfi soraiban is érezhető: „Hát azért nekem örökre/ Szépen békét hagyjatok;/ Ugysem sok gyümölcsű munka:/ Falra borsót hánynotok.”

Az iróniával érintkező másik nyelvi jelenség a humor, mely hatását szintén azzal fejti ki, hogy a meglévőhöz mögöttes tartalmat kapcsol, egy másik perspektívát is nyit. A derűt az ellentétek feszültségének kioltása váltja ki. Ezzel egyrészt a szövegekben megjelenő agresszió negatívumát komolyságának megkérdőjelezésével tompítja. Másrészt a nevetésben történő feloldódással megvalósul az emberek alapvető kényszerek alóli szabadulási vágya, tehát egyfajta elnyomás elleni lázadás ölt nyelvi formát. Ezt a jelenséget BAHTYIN a rabelais-i alkotásokban megfigyelt karnevál kapcsán vizsgálta (1982). Rámutatott arra, hogy ez elengedhetetlen az ember számára, mert a létfontosságú közösségen belüli azonosulás, az egység megformálása, a rend kialakítása egyensúlyban csak a másik oldallal, a különböző megteremtésével, a normák, határok átlépésével lehet. E kettő kiteljesül a nyelvben is, s egymást váltva szüntelen változását eredményezik (JELISZTRATOV 1998: 69–86, KIS 2010–2012).

A humor mellett a nyelvi tabuk kimondása lesz, mely a szabályok megszegésével szintén az újat, a felszabadulást hozza. Ezek elsősorban a szexualitás és az ehhez szorosan kapcsolódó káromkodási, szitkozódási formák, melyek a BAHTYIN által vizsgált karnevál-vásári beszéd szerves részét képezték, és amikre a rapszövegek is bőségesen szolgáltatnak példát³ (1976: 316–317).

„Csak azé’ marad nekünk a mákos briós,
Mert tudja az egész Unió, hogy nálunk a puni jó.”
(Akkezdet Phiai: Mivel játszol?)

³ További példák a 2. számú mellékletben olvashatók.

*„Üssed a vasat, amíg forró!
Agrár ország, első export a pornó”
(Antal Steve: Hungarikum)*

*„A volt csajodnál nem jött be a mese mese mátká,
Ez a jégszikla olvasztó SMS-em átka.
Úgy álltam ki belőle, mint narancsból a szegfűszeg,
Beléptél az ajtón egyből megcsapott a szexfü szag.”
(Akkezdet Phiai: Benedekelek)*

*„Neked az életed kerek, nekem a csajom segge”
(Antal Steve: Progresszív költő)*

Ehhez a fogalomkörhöz tartozó testrészek, mint a nemi szervek, a fenék vagy a Petőfi-versben is szereplő gyomor („Kiknek gyöngé, kényes, romlott / Gyomra mindjárt háborog;”), és azt idéző evés motívuma („Torkotokba, hogy megfúltok, / Oly kemény koncot vetek.”), mely Antal Steve-nél is megjelenik („A családi asztalnál sok kitaszított vendég, / Ha nem vagy elég éhes, a tehetséged benn ég.”) funkciójukat tekintve a befogadás és eltávozás kifejezői. Ezzel az emberi életben bekövetkező legnagyobb változás, születés és halál teljesedik ki. E két dolog, melyek ugyan ellentétei egymásnak, mégis kettősségük az élet folytonosságának szimbóluma. Az egymást kiegészítő részek egyensúlyából születik az egység, mivel a részek kölcsönös kapcsolatban állnak, ahogyan csak egymáshoz viszonyítva létezhetnek. Vagyis azonos és különböző szükségszerűen egymás mellett áll, szabály, rend és annak megszegése, az ellene való lázadás mindig jelenlévő állapot. Ez az, melyet a rap közvetít, hasonlóan minden nyelvi, sőt minden emberi alkotáshoz, hiszen lényünk leképezései lesznek ezek (BAHTYIN 1976: 303–353, 1982, JELISZTRATOV 1998: 69–86, SZILÁGYI N. 2000: 126, KIS 2010–2012).

3. Tanulságok és tanítások

Az eddigiekben bemutatottak alapján egy olyan nyelvi kép körvonalazódott, mely a változáson és változatosságon, ezekbe ágyazottan a viszonyteremtésen keresztül az ön- és közösségi meghatározáson alapul. A nyelv e természetes állapotának közvetítése elengedhetetlen, mert hiánya mélyre ható problémákhoz vezethet. A dolgozat hátralévő

részében ezekre szeretnék megoldást kínálni, illetve a nyelvvel kapcsolatos ismeretek átadásának segítésére szeretnék javaslatokat tenni.

A fentebbi két nyelvi tényező ellenében hat az a jelenség, melyet a diszkriminatív *izmusok* mintájára *lingvicizmus*-nak nevezünk. Ez egy adott nyelv vagy nyelvváltozat negatív megbélyegzése, mely nem csupán az adott nyelvi forma kizárását jelenti, hanem mivel a nyelv identitásteremtőként funkcionál, ennek az elutasítását és vele a közösségből való kirekesztést is (KONTRA 2006: 83). Példaként szolgál erre az Ann Arbor-i eset, melyben a Martin Luther King Általános Iskola szülői közössége pert indított az iskolaszék ellen. Ugyanis meglátásuk szerint gyermekeik rossz tanulmányi átlagának köze volt ahhoz, hogy a gyerekek által használt vernakuláris változat⁴ erősen eltért az iskolában követelttől, ám ezt az intézmény nem volt hajlandó figyelembe venni (SÁNDOR 2011b). Ez a változat az *AAEV* (*African-American English Vernacular*) volt, melyből a rap nyelvezete is táplálkozik, és amit hosszú ideig általánosan a sztenderd angol egy hibás változataként ítélték meg (Rapnyelv). E mögött a fent említett szemlélet húzódik meg, mivel afroamerikai közösségek által beszélt nyelvváltozatról van szó, és e közösségek társadalmilag hátrányos megkülönböztetése nyelvileg is kivetült. Emellett egy másik tényező is szerepet játszhat a nyelvről való ítélethozatal hasonló helyzeteiben. Ez pedig nem más, mint a kultúrában több szálon rögzült egy helyesnek vélt, kitüntetett pozícióban lévő nyelv vagy nyelvváltozat gondolata. A következőkben e gondolatra szeretnék kitérni, mert a probléma feltárása előre mutathat az esetleges megoldások irányába.

A probléma épp a nyelv és a kultúra szempontjából nagy jelentőséggel bíró írásbeliségben gyökerezik. Az írás kialakulásának oka és ezzel együtt értéke a rögzítés által az időtényező kiiktatása, mely a tudás tárolásának és továbbadásának elősegítését szolgálja. Ez a forma ellentétben áll a nyelvre alapvetően jellemző változással, de igazi gondot a fonetikus írások megjelenése okozott. Mivel ezek meghatározzák az írott szöveg hangzóssá tételének formáját, ezért a beszélt nyelv változatos formái helyett egységes utat jelölnek ki a beszélők számára. Így az írás kulturális értéke összekapcsolódik az egyöntetűség gondolatával, mely a nyelvre általánosan érvényessé válik (SÁNDOR 2001a: 241–259, SÁNDOR 2002: 67–77).

Ennek széles körű elterjedése a nyomtatással és a közoktatással indult meg. Ezek egy olyan sztenderd nyelvváltozat megszilárdulását eredményezték, mely vagy textuális, azaz az irodalmi művek írott nyelvi formájára, vagy presztízssre, egy társadalmilag magasabb osztály nyelvi formájára, esetleg tekintélyre, egy elismert intézmény által kialakított nyelvváltozatra

⁴ A vernakuláris nyelvváltozat az a nyelvváltozat, amelyet az adott beszélőközösség tagja elsődlegesen elsajátít és a legkisebb figyelem ráfordítással használ (TRUDGILL 1997: 8).

épül (KONTRA 2006: 83–106). E sztenderd nyelvváltozat, ezáltal a műveltség jelölőjévé is vált (SÁNDOR 2001a: 241–259, SÁNDOR 2002: 67–77).

Mindezek eredményeként kialakult a helyes és helytelen, az elfogadott és a nem kívánatos nyelvi forma. Ezzel a sztenderd változat éppen annak ellenében hat, amire hivatott, tudniillik a társadalom minden tagjának könnyebb nyelvi és ezzel az életben való boldogulásáért. A sztenderd kizárólagos oktatása és használatának elvárásként való megléte több szempontból is hátrányosan érinti a társadalom tagjait. Egyrészt azokkal szemben, akik iskola előtt más nyelvváltozatot sajátítottak el, előnyt élveznek a sztenderdet beszélő tanulók. Másrészt a tanulás folyamatát is nehezítheti a nem elsődlegesen, legbiztosabban használt nyelven történő ismeretszerzés, vagyis azoké, akiknek vernakuláris nyelvük nem a sztenderd. Ilyen esetben a személyiségfejlődést is negatívan érintheti, a nyelv identitásjelölő szerepére tekintettel. Továbbá ezen az elven a sztenderdtől eltérő formák helytelennek minősítése a közösségből való kirekesztéshez vezet. Ennek tipikus esete például, amikor valakit nyelvjárási beszélőként nem alkalmazásnak, és nem a szaktudása, hanem kizárólag az általa használt nyelvváltozat miatt (SÁNDOR 2001a: 241–259, SÁNDOR 2002: 67–77, KONTRA 2006: 83–106).

Ezek elkerülésére megoldást a fent említett Ann Arbor-i perben megállapítottak kínálnak (SÁNDOR (2011b)). A bíróság döntése alapján az iskolának ki kellett dolgoznia egy olyan oktatási programot, mely a gyerekek vernakuláris nyelvváltozatára alapoz, és ezt kiegészítve építi be a sztenderd változatot. Ehhez szükséges volt a per nyelvészeti szakértőjének, WILLIAM LABOVnak azon megállapítása, mely szerint a gyerekek afroamerikai angol nyelvváltozata nem tekinthető hibásnak, és funkcióját tekintve tökéletesen alkalmas arra, amire az angol sztenderd változata. Az AAEV-vel kapcsolatos kutatások mára ugyanis bebizonyították, hogy e nyelvváltozat eltérései a sztenderd angoltól nem véletlenszerűek. Az eltérések szabályszerűséget mutatnak bizonyos nyugat-afrikai nyelvek formáihoz való azonosulásban. Ilyen szempontból az AAEV akár kreol nyelvnek is tekinthető. Vagyis látható, hogy az Afrikából származó fekete és az Amerikában élő fehér közösség nyelvi kölcsönhatásáról van szó. Ezt még erőteljesebben szemlélteti, hogy az AAEV az Egyesült Államok hagyományosan rabszolgatartó déli államaiban beszélt dialektus elemeit is tartalmazza, tehát azon közösség nyelvhasználatát, mellyel – még ha nem is önszántukból, de – nyilvánvalóan a legszorosabb kapcsolata volt a fekete közösségeknek. A rapben használt AAEV ettől valamelyest eltér, melynek szintén a közösségek egymásra való hatása az oka. Főként szókészletében találkozhatunk az olasz-amerikai maffiaszleng, a spanyol és kis részben az arab nyelv elemeivel. Előbbit a már tárgyalt bronxi léthelyzet magyarázza, s a

spanyol hatása is a feketékkel egy környezetben élő spanyol ajkú bevándorló közösségektől ered. Az arab szavakat, részben a fekete polgárjogi mozgalmak hatására népszerűvé váló iszlámvallás hozta magával (Rapnyelv). Így a nyelvi kölcsönhatás eredményeként létrejövő változatosságról van szó, mely a nyelv elsődleges kapcsolatteremtő jellegéből származik.

Az oktatásban erre koncentrálni a kizárólagos helyett egy hozzáadó attitűddel rendelkező nyelvközvetítés tűnik megfelelőnek (KONTRA 2003). Ebben egy olyan kommunikatív kompetencia átadása a cél, mely a különböző szituációknak, élethelyzeteknek megfelelő nyelvi formák használatát alakítja ki.

Ez az elv az anyanyelv mellett az idegen nyelvtanításban is felhasználható. Ez esetben a grammatika módszeres bemutatásával egybekötött, beszélt nyelvi formákra támaszkodó szituációs gyakorlatok magas arányú alkalmazását jelenti.

Ezentúl lehetőségek nyílnak az olyan kétnyelvűek segítésére, mint például a határon túli kisebbségi magyarok, magyar nyelvük megtartásában. Ehhez elsősorban a kétnyelvűségből adódó nyelvi interferencia által kiváltott nyelvi eltérések elfogadása szükséges. A határon túli magyarok által beszélt nyelvváltozat pozitív megerősítése a magyar nyelv használatára ösztönzi a beszélőket. Ezt kiegészítve a kultúra támogatása is kulcsfontosságú, hiszen ez a közösségbe integrál, melyet a nyelv szervez. Továbbá lényegi szempont a nyelv oktatásban való megjelenésének teret engedni, például a magyar nyelven adható szóbeli feleletek formájában (SÁNDOR 2001b: 83–110).

Általánosan elmondható, hogy a nyelvről való ismeretek átadásában nagy hangsúlyt kell fektetni az írott mellett a beszélt nyelvre, mert az így együttesen meglévő sajátosságok az embert tükrözik, ezért számára ideális helyzetet ez teremthet. Ehhez járulhatnak hozzá olyan nyelvi alkotások oktatásba való beemelése, mint például a rapszövegek. Amellett, hogy általuk bemutatathatóak az inherens nyelvi jellemzők, konkrétan a retorikai-stilisztikai tanulmányok megalapozásában is fontos szerepet játszhatnak, rávezetve akár a szépirodalmi alkotások értékeinek megismerésére. Ám mindez nemcsak a rap kapcsán mondható el, hanem bármilyen olyan nyelvi produktumról, mely kötődik az oktatásban részt vevő fiatal közösségekhez. Hiszen a nyelv és közösség szerves kapcsolata folytán a nyelv a közösség nyelvével hozható közelebb az emberekhez, olyan változatosan, mint maga az ember.

4. Összegzés

Dolgozatom célkitűzése az volt, hogy egy olyan nyelvkoncepciót körvonalazzon, amely segítségével szolgál az embereknek tanulmányaik, mindennapjaik során.

Ennek megvalósításához kanonikus lírai és az underground szubkultúra rapszövegeit hasonlítottam össze. Ezek nyelviségéről való közgondolkodás önmagukban véve is fenntartásokkal teli, rokonításuk pedig még kevésbé tűnik elképzelhetőnek elsőre. Ezért vizsgálatommal remélhetőleg sikerült e két szövegtípus azon hasonlósági jegyeit bemutatni, melyek leginkább a közvetlen élőszóbeliségben ragadhatóak meg, s egyrészt pozitív irányba mozdítják el az alkotások megítélését, másrészt a nyelv általános képének kialakításában is fontos szerepet játszanak.

Így a versek és a rapszövegek esetében is meghatározó hangzóssági jegyek mentén elindulva jutottam el az orális kultúra hagyományaihoz. Az ilyen közegben születő művek sajátos, a közvetlen élőszóbeliségben megragadható jellege világított rá a nyelv retorizált, viszonyításon alapuló természetére. E mechanizmus működési elve pedig magával az emberi természettel magyarázható, melynek kettőssége a folyamatos változást és változatosságot eredményezi. Ez irányítja a nyelv elsődleges kapcsolattartó funkcióját, mely a közösségi viszonyok szervezését szolgálja. Tehát nyelv és közösség szerves egységben működik.

A mindebből levonható tapasztalatok alapján megpróbáltam a nyelvi ismeretek közvetítésének jelenlegi problémáit feltárni, és egyúttal megoldást kínálni rájuk. Javaslataim a nyelvi képzés több területére is vonatkoztak, mint például az idegen nyelvoktatás vagy retorikai-stilisztikai tanulmányok. Ezzel véleményem szerint eredményesen fejleszthetővé válik a nyelvi oktatás.

A továbbiakban az elméleti koncepciók gyakorlati alkalmazhatóságának és sikerességének vizsgálta lenne a fő cél. Végeredményben pedig szeretném, ha az emberek nyelvi sikerességének segítése, a nyelv fontosságának és pozitívumainak kiemelése valósulhatna meg.

5. Irodalom

- ASSMAN, JAN (2004): *A kulturális emlékezet: írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Budapest.
- BAHTYIN, MIHAIL MIHAJLOVICS (1976): A népi nevetéskultúra és a groteszk. In: GÖNCZÖL CSABA (szerk.): *A szó esztétikája*. Budapest. 303–353.
- BAHTYIN, MIHAIL MIHAJLOVICS (1982): *François Rabelais művészete, a középkor és a reneszánsz népi kultúrája*. Budapest.
- BOROSS VIKTOR (2007): A metafora lehetséges megközelítései. *Első század VI/1*: 18–34.
- CRYSTAL, DAVID (1998): *A nyelv enciklopédiája*. Budapest.
- DONALD, MERLIN (2001): *Az emberi gondolkodás eredete*. Budapest.
- DRÁVAI TAMÁS (2004): *Hip-Hop, a kezdetek*. (E-book.)
- DUNBAR, ROBIN I. M. (1996): *Grooming, gossip, and the evolution of language*. Cambridge.
- DUNBAR, ROBIN I. M. (1998): The social brain hypothesis. *Evolutionary Anthropology* 6: 178–90.
- HEATH, SHIRLEY BRICE (1983): *Ways with words: Language, life, and work in communities and classrooms*. New York.
- Hiphop = URL: http://www.hiphop.hu/index.php?pg=news_11_409
- JELISZTRATOV, VLAGYIMIR (1998): *Szleng és kultúra*. (Szlengkutatás 1. sz.) Debrecen.
- KIS TAMÁS (2010–2012): *Magyar szleng. Tanulmányok, szótárak, könyvek a magyar szleng témaköréből*. URL: <http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/index.php#s3>
- KONTRA MIKLÓS (2003): Felcserélő anyanyelvi nevelés vagy hozzáadás? Papp István igaza. *Magyar Nyelvjárások* 41: 355–8.
- KONTRA MIKLÓS (2006): A lingvicizmus és ami körülveszi. In: SIPŐCZ KATALIN–SZEVEÉNYI SÁNDOR (szerk.): *Elmélkedések nyelvekről, népekről és a profán medvéről. (Írások Bakró-Nagy Marianne tiszteletére)*. Szeged. 83–106.
- LAKOFF, GEORGE–JOHNSON, MARK (1980): *Metaphors We Live By*. Chicago.
- NIETZSCHE, FRIEDRICH (1997): Retorika. In: THOMKA BEÁTA (szerk.): *Az irodalom elméletei IV*. Pécs. 5–49.
- ONG, WALTER J. (2010): *Szóbeliség és írásbeliség: a szó technologizálása*. Budapest.
- PÉNTÉK ERZSÉBET (2000): A nélkülözhetetlen metafora és az iskola. *Erdélyi Pszichológiai Szemle* I/4: 12–24.
- Rapnyelv = URL: <http://rapnyelv.freeblog.hu>
- RÉGER ZITA (2002): *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány*. Budapest.

- SÁNDOR KLÁRA (2001a): „A nyílt társadalmi diszkrimináció utolsó bástyája”: az emberek nyelvhasználata. *Replika* 45–46: 241–59.
- SÁNDOR KLÁRA (2001b): Az előnyelvi vizsgálatok és az iskola: a kisebbségi kétnyelvűség. In: SÁNDOR KLÁRA (szerk.): *Nyelv, nyelvi jogok, oktatás*. Szeged. 83–110.
- SÁNDOR KLÁRA (2002): A nyelvi arisztokratizmus alkonya. In: NYÍRI KRISTÓF (szerk.): *Mobilközösség – mobilmegismerés: tanulmányok*. Budapest. 67–77.
- SÁNDOR KLÁRA (2011a): Mindenféle észjárások. *Galamus-csoport. Napi közéleti reflexiók*. URL:
http://galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=99652:mindenfeleszjarasok-tizenharmadik-resz&catid=68:cssandorklara&Itemid=105
- SÁNDOR KLÁRA (2011b): Kuruzslók, sámánok, nyelvtudorok. *Galamus-csoport. Napi közéleti reflexiók*. URL:
http://galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=78838:kuruzslok-samanok-nyelvtudorok-ii-resz&catid=68:cssandorklara&Itemid=105
- SCHNELL ZSUZSANNA (2006): Metafora és Metareprezentáció – egy mentalista modell. *Világosság* 8–10: 111–127.
- SHUSTERMAN, RICHARD (2003): *Pragmatista esztétika. A szépség megélése és a művészet újragondolása*. Pozsony–Budapest.
- SZILÁGYI N. SÁNDOR (2004): *A jelentésvilág szerkezete*. Elhangzott a Mindentudás Egyetemének V. szemeszterének előadássorozata keretében. Kolozsvár.
- SZILÁGYI N. SÁNDOR (1996): *Hogyan teremtsünk világot? Rávezetés a nyelvi világ vizsgálatára*. Kolozsvár.
- SZILÁGYI N. SÁNDOR (2000): *Világunk, a nyelv*. Budapest.
- SZABÓ G. ZOLTÁN– SZÖRÉNYI LÁSZLÓ (1997): *Kis magyar retorika*. Budapest.
- TAMÁS ATTILA (1994): *Értékteremtők nyomában*. Debrecen.
- TOMASELLO, MICHAEL (2008): *Origins of human communication*. Cambridge.
- TRUDGILL, PETER (1997): *Bevezetés a nyelv és a társadalom tanulmányozásába*. Szeged.
- Wiki a = URL: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Hiphop>
- Wiki b = URL: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Rap>
- Wiki c = URL: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Scat>
- WITTGENSTEIN, LUDWIG (1953/1998): *Filozófiai vizsgálódások*. Budapest.

6. Mellékletek

1. számú melléklet

Akkezdet Phiai: Hogy üssön

Akkezdet Phiai: Mivel játszol?

Akkezdet Phiai: Oltassz

Akkezdet Phiai: Benedekelek

Akkezdet Phiai: Elvarázsolt dollár

Akkezdet Phiai: Zenebuddhizmus

Akkezdet Phiai: Szófacsar

Antal Steve: Ez vagyok

Antal Steve: Áru a tököm

Antal Steve: Antiszociális

Antal Steve: Hull a merevség

Antal Steve: Bárkit bármikor

Antal Steve: Hungarikum

Antal Steve: Mindent verek

Antal Steve: Gátlástalan

Antal Steve: Magamról beszélek

Antal Steve: Csak egy B-boy

Antal Steve: Progresszív költő

Antal Steve: Vér a kötélhez km. BobaKrome

Antal Steve: Rapbíró km. Tirpa

Antal Steve ft. Siska Finuccsi: Vérreback 2

Barbárfivérek: Holnap hajnalig

Bobafett: Híradó

Bobafett: Multcore

Bobafett: Nénike

BobaKrome: 56

DSP: 10-10

Fhészek: Gyzsedájájaj

Fhészek: Lekvádor

Furakor: Színre szín

Gruppen Family: Áll a faszom

Killakikitt: Picsán rúglak

2. számú melléklet

*„Fellobbantam szerelmileg, ellenben te nem,
Elmebeteg vagyok,
Mer' tudom, hogy csak öt roppert kell meglebbentenem,
Beindít a káromkodás,
Háromórás kúrás közben nyögjed, hogy a károm csodás.
Te meg vigyázzá' faszi, mer' könnyű rábaszni!
Némelyik traveszti, olyan ravaszdi, olyan parókát ragaszt,
Hogy nem vágod, hogy habiszi”
(Akkezdet Phiai: Mivel játszol?)*

*„Mindenki beteg, mindenki perverz,
A mai világban neten guminőt is rendelsz.”
(Antal Steve: Gátlástalan)*

*„Van egy szoftverem
Amire a faszt verem
Amin a Hoffer Eszter kofferját klopfolják a kafferek
A koffer hófehér
Mármint a Hofferé
Bőre, mint a kokain, nem koffein, mint Rose Perez
Old school a gádzsi, mint a sósperec
Nem ódzkodik a póztól
A szakadék prosztó
Ahogy Szabadi Sóstón
Kefélik a chopperen a rockerek
Lekerült a trappere, mert kimerült a drogkeret”
(Akkezdet Phiai: Oltassz)*

„Önző az ember, csak eszik és közösül”

(Antal Steve: Antiszociális)

*„Folynak a testnedvek, fojtogat az éjjel,
Minden pina csak egy Pitagorasz-tétel”*

(Antal Steve: Ez vagyok)

*„Ha velem rajoskodsز hidd el, hogy picsán rúglak,
Ha meg csaj vagy akkor baszás előtt picsán csúllak”*

(Killakikitt: Picsán rúglak)

Gruppen Family: Áll a faszom

*Há' má' megin' velem kezdtél?
Siska szádba veri a faszát!
Élezi a rímmel a májkot, mint a köszörűs a kaszát
Bazd meg az anyád!
Honnan jöttél? Mi a neved?
Ne félj hamar végzek veled,
Látom már könnyes a szemed!
Nem bírod a strapát,
Siskából nagy lesz rád a kabát
Nem vagyok egy János barát,
De meghívlak mint Jancsó a kapát
Gyere táncolj...Az ördöggel a sápadt holdfénynél
Fanom bárcsak itt lennél,
A rímeimre élveznél
Ez sorozatos orgazmus,
A legjobbtól a legjobbat
Tőlem a családod se óvhat,*

De az egész bandád leszophat!
Ha mondom: Eckütől rám a seggem
Piázok, mint MC rendben
A kiskurvától jó a kedvem
Mert ha még nem mondtam volna:
Én a csajodat baszom!
Ő meg szépen kiszámolja mennyi a haszon a faszon,
Mert a TV Shop-ból rendelsz neki extra feszületet
Addig Ő szájrátétellel gyógyítja a fitymaszűkületet.
Te utálod a szexet, mint a száraz kekszet,
De én megadom, mi jár neki és nem is kér stekszet,
Csak még egy percet,
„Óh kérlek Siska
Gyere vissza!
Nyalj alám bizsergő nyelveddel az annyira durva,
Mint ha egy egész falu kúrna!”
A libidón a dáridó
Ha csiklónál a Siskó,
Indulhat az akció,
Mert csak tőlem lesz neked is jó.
De megin' áll a faszom!
Amivel a csajokat baszom!
Én már régen nem voltam ilyen kibaszott jó kurvával
Úgyhogy abba ne hagyd béby s csak játssz el a hurkámmal,
Szkanderezz a botkormánnyal,
Ahogy tetszik a nyúlvánnyal,
De vigyázz Siska durván nyal,
Minden képzeletet túlszárnyal!
Itt a harmadik X felénél jöttem rá arra,
Aki egy pinát is kihagy a világ legnagyobb barma!
Héj te barna!
Mi a neved édes Alexa?

*Veled tök jó lesz a sex ma,
Feljössz hozzám két napra a Kéjlakra!
Azt mondják, nem sokat dumálsz!
Úgy hallom nagy húsevő hírében állsz
Nem csak az igazira vágysz!
Nagy lyukkal a lábad között jársz
Na, én pont erre vágyom!
Né má megin' áll a faszom!*

Outro:

*Csók M.O. minden gyönyörű s imádnivaló lányának, akik a party-k parkejtén a picsájukat
rázzák s a kanokat lázba hozzák!
Sok minden szeximádó kisasszonynak, kik nem csak a szájukat jártatják!
Maradjatok ilyenek, értetek élünk!*